

Отримано: 13.10.2020

Прорецензовано: 27.10.2020

Прийнято до друку: 30.10.2020

e-mail: tetiana.kondakova@gmail.com

DOI: 10.25264/2409-6806-2020-31-24-32

Кондакова Т. Дослідження видів впливу української діаспори, оцінка конкретних прикладів та їх характеристика в аспекті сучасних потреб України. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки»*. Острог, 2020. Вип. 31. С. 24–32.

УДК 94(477).15

Тетяна Кондакова

ДОСЛІДЖЕННЯ ВИДІВ ВПЛИВУ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ, ОЦІНКА КОНКРЕТНИХ ПРИКЛАДІВ ТА ЇХ ХАРАКТЕРИСТИКА В АСПЕКТІ СУЧАСНИХ ПОТРЕБ УКРАЇНИ

У статті досліджено види впливу закордонного українства на Україну на основі їх поділу за сферами і характером діяльності діаспори, а також проаналізовано, які види діяльності експатріантів першочергово потребують підтримки урядом України. З'ясовано, що основні зусилля діаспори скеровані на співпрацю з Україною в інформаційній (або пропагандистській), політичній, фінансово-економічній та культурно-освітній сферах. Розглянуті конкретні приклади кожного виду взаємодії діаспори та України.

Ключові слова: українська діаспора, вплив української діаспори, організації діаспори, міжнародна кооперація, міжнародна допомога.

Tetiana Kondakova

EXAMINATION OF TYPES OF INFLUENCES OF THE UKRAINIAN DIASPORA, ASSESSMENT OF SPECIFIC EXAMPLES AND THEIR CHARACTERISTIC IN THE ASPECT OF CURRENT NEEDS OF UKRAINE

This article analyzes the impact of the Ukrainian diaspora on Ukraine using an extensive survey of more than sixty opinion leaders, scholars, representatives of Ukrainian organizations in the diaspora, as well as data shared by these organizations and relevant scientific literature. The article attempts to identify the main types of influences by areas and nature of the activity of the diaspora. One type of influence of the diaspora is informational or propaganda influence. Through the Ukrainian media, literature, art, scientific works, petitions, actions, and protests, the Ukrainian diaspora promotes information about Ukraine, contributing to the creation of a positive international image for the country. During the massacres and imprisonment of Ukrainian dissidents worldwide, student and human rights organizations set up committees to defend political prisoners under the leadership of Ukrainian diaspora representatives. The struggle for the release of Ukrainian political prisoners was also waged by the Ukrainian media that published self-published works (samvydav), research, memoirs, and documents of many Ukrainian political prisoners, documents and bulletins of the Ukrainian Helsinki Group, as well as many other materials about Soviet arbitrariness in Ukraine. Today, all Ukrainian diaspora organizations, to a greater or lesser extent, are fighting against Russian propaganda. Another type of influence of the diaspora is political influence, i.e., the ability of the diaspora to facilitate the adoption of political decisions beneficial to Ukraine by their host countries. Ukrainian diasporas are actively lobbying for Ukraine's interests, which resulted in the proclamation of Captive Nations Week in the USA, recognition of the Holodomor as genocide of the Ukrainian people in 17 countries, the introduction of the Defending American Security from Kremlin Aggression Act and other bills to the US Senate Committee on Foreign Relations, establishment of support groups for Ukraine in the US and Canadian Parliaments, adoption of numerous laws and political documents worldwide that condemn Russia's invasion of Ukraine, impose sanctions on the Russian Federation, and create a legal basis for providing financial, humanitarian, and military assistance to Ukraine. The economic or financial influence of the Ukrainian diaspora on the homeland is represented by remittances sent by representatives of the diaspora to their relatives who still live in Ukraine and by financial aid provided to Ukraine by diaspora organizations and patrons to achieve specific goals. Thanks to the diaspora efforts, millions of dollars in assistance were provided to Ukraine during the years of its independence. Significant results have been achieved in the field of cultural and educational impact. The most notable examples of educational and cultural influence are the return of Ukrainian folklore and traditions to Ukraine taken away by the Soviet oppression; the establishment or restoration of organizations such as Plast, the Shevchenko Scientific Society, the Ukrainian Youth Association; organization of internship

programs for Ukrainian students and young specialists; creation of advisory programs for the Government of Ukraine with the participation of highly-qualified Western specialists; transfer of know-how; and creation of training programs for Ukrainian police and army. Specific examples given in the article can demonstrate the extraordinary efforts made by the diaspora to support and assist Ukraine.

Key words: *Ukrainian diaspora, Ukrainian diaspora impact, influence of the diaspora, diaspora organizations, international assistance, international cooperation.*

Дослідження впливу української діаспори на Україну реалізуємо, використовуючи широке опитування понад шістдесятюх лідерів думки, науковців, представників українських організацій в діаспорі, проведене автором статті та учасниками Парламентарної програми «Канада-Україна», а також на основі даних цих організацій та наукової літератури з відповідної тематики. Необхідність висвітлення цієї теми полягає в потребі вирішення двох основних проблем: 1) проблеми визначення сфер і потенціалу впливу діаспори на Україну; 2) проблеми визначення пріоритетних сфер впливу діаспори, які першочергово потребують фінансування урядом України. Деякі з опитаних провідників діаспори висловлювали думку, що відсутність фінансування діаспори з боку України не є проблемою, більше того, фінансова незалежність діаспори розглядається нею як досягнення і предмет гордості. Однак, хоча ця стаття і базується в основному на погляді «ззовні», тобто на думці самої діаспори щодо її впливу на Україну, ми будемо розглядати цю тему з позиції інтересів України і перспективи, що діаспора є тим більш впливовою і ефективною, чим кращим є її фінансування.

Тему впливу української діаспори на Україну досліджували українські та закордонні дослідники, такі як Н. Глейзер, І. Ключковська, Т. Кузьо, І. Лапшина, Д. Мойніган, В. Сатцевич, Й. Шейн та багато інших.

Діаспори надають багато переваг як для країн їх проживання (гост-країн), так і для своєї історичної Батьківщини. В деяких державах діаспори можуть здійснювати вплив на міжнародну геополітику та стратегічні партнерства, на прийняття конкретних політичних, економічних та культурних рішень на користь Батьківщини. Співпраця з діаспорою може сприяти імпорту та експорту, фінансуванню з боку міжнародних інституцій, встановленню релігійних та культурних зв'язків між державами.

Держави мають різне ставлення до своїх спільнот за кордоном залежно від політичного режиму, національної самоідентифікації громадян країни походження, сподівань на отримання грошової допомоги від представників діаспори, причин і умов формування діаспори і, як наслідок, її ставлення до Батьківщини, можливості мати подвійне громадянство та багатьох інших факторів [34, с. 662]. Протягом років незалежності ставлення України до своєї діаспори коливалося залежно від зміни геополітичного курсу держави і поглядів політичних лідерів між цілковитим ігноруванням існування діаспори за президента Януковича до її визнання і готовності прийняти певну консультативну допомогу за президентів Ющенка і Порошенка. Більшість опитаних представників діаспори вважають, що потенціал діаспори не використаний Україною повною мірою. Основними проблемами можуть бути, зокрема, «відсутність готовності брати зобов'язання за спільне виконання проектів з боку уряду та взаємна недовіра між урядом і організаціями діаспори» [23, с. 69]. Крім цього, тотальна корупція також є однією з найбільших перешкод до співпраці з діаспорою.

З огляду на це, доцільно зробити спробу оцінки фактичного потенціалу української діаспори та її впливу на Україну, реального і бажаного, тобто можливого в найбільш сприятливих умовах, а також визначити необхідність перегляду політики уряду України щодо діаспори. Очевидно те, що майже неможливо повністю виміряти і оцінити вплив української діаспори на Україну. Однак, на конкретних прикладах можна продемонструвати надзвичайні зусилля, що були докладені діаспорою для підтримки і допомоги Україні. Тож спробуємо визначити основні види впливу за сферами і характером діяльності діаспори.

Одним із видів впливу діаспори є інформаційний або пропагандистський. «Це буде звучати банально: найбільшим досягненням діаспори є один меседж – Україна є», – Віктор Рудь, голова комітету закордонних справ Українсько-американської асоціації адвокатів [12]. Дійсно, понад 125 років закордонні українці несуть це повідомлення західному світу. Через українські засоби масової інформації, літературу, мистецтво, наукові праці, петиції, акції і протести українська діаспора пропагує інформацію про Україну, яка сприяє створенню позитивного міжнародного іміджу. Починаючи з 1920-х років, коли перші політичні біженці тікали від більшовицького режиму і знаходили новий дім у західних суспільствах, сотні тисяч українців в еміграції шукали способів здобути незалежність

для своєї Батьківщини. «Я думаю, що відродження України як держави, в якійсь мірі, є результатом роботи діаспори. Ми жили із мрією про незалежну Україну. Ми захищали політичних в'язнів роками. Я особисто захищав Данила Шумука 15 років. Я захищав Валентина Мороза. Я був лише одним із багатьох сотень, тисяч тих, хто захищав Україну в темряві», – Енді Семотюк, канадський юрист українського походження та автор статей для журналу *Forbes* [13]. Під час розправ і ув'язнень українських дисидентів по всьому світу, студенти та організації із захисту прав людини створювали комітети з оборони політичних в'язнів під керівництвом провідників української діаспори. Зокрема, під час акції на захист Валентина Мороза, студенти з Монреалю зібрали петицію на понад 50 000 підписів, яка в подальшому була передана до канадського представництва у Нью-Йорку при Об'єднаних Націях, з проханням до канадського представника винести справу Мороза на обговорення ООН [14]. Боротьбу за визволення українських політв'язнів вели також українські засоби масової інформації. Видавництво «Смолоскип» у США під керівництвом Осипа Зінкевича друкувало самвидавні твори, дослідження, спогади і документи багатьох українських політв'язнів, документи і бюлетені Української Гельсінської групи, а також багато інших матеріалів про свавілля радянської влади в Україні [11]. У 1987 році Комісія з питань культури Українського конгресового комітету Америки опублікувала збірку праць під назвою «Московська русифікація України», де були детально описані русифікація мови, літератури, «психологічної науки» та економіки України, та переслідування українських православних та католицьких церков [33, с. 154].

Сьогодні всі українські організації діаспори більшою або меншою мірою ведуть боротьбу проти російської пропаганди. Видання «Новий шлях», як і його попередник – видання «Українські новини», надсилає газету всім членам канадського парламенту, щоби донести українську точку зору на події в Україні і світі впливовим силам у Канаді. На думку журналіста і письменника, в минулому редактора, видавця та власника «Українських новин» Марка Левицького, такий метод є дуже ефективним, і про це свідчать численні відгуки отримані від представників кожної партії, що представлена у парламенті Канади [7].

Це лише одиничні приклади надзвичайної роботи, яка здійснюється сотнями видавництв і організацій силами лідерів і патріотів України за власний рахунок, коштами іноземних фондів і меценатів. Їх вплив у роки, що передували розпаду СРСР, за відсутності альтернативних незалежних джерел інформації, був незамінним: світ, який на той момент знав Україну тільки як регіон, частину Росії, почав усвідомлювати не тільки те, що СРСР був не федеративною структурою самостійних республік, а імперією, тоталітарним і антидемократичним центром якої була Москва, але й також те, що Україна перебувала фактично під окупацією ворога, який методично винищував українську націю, як найбільшу загрозу своїй владі. Важливість інформаційного впливу діаспори на Україну особливо зростає зараз, в умовах інформаційної війни і постійної російської пропаганди. Багато західних держав вбачають стратегічного партнера в Росії з її впливом і значними енергетичними ресурсами [22, с. 7]. Одним зі способів продемонструвати ненадійність і небезпечність такого партнера є створення постійного проукраїнського інформаційного потоку за кордон. За цих обставин, українська діаспора є саме тим ресурсом, який за умов належного фінансування надасть можливість організувати такий потік.

Іншим видом впливу діаспори можна назвати політичний, тобто здатність діаспори сприяти прийняттю їхніми гост-країнами вигідних для України політичних рішень. Як приклад, ще в 1975 році американські дослідники Натан Глейзер та Деніел Патрік Мойніган зазначали вплив імміграційних процесів на зовнішню політику держав та називали етнічний вплив «єдиним найважливішим фактором зовнішньої політики США» [17, с. 23]. Звісно, такий вплив значно більше проглядається в багатонаціональних державах. Тим не менш, в багатьох країнах українські діаспоряни активно лобіюють інтереси України і досягли чималих результатів. У 1959 році, завдяки зусиллям українських діаспорян, президент Сполучених Штатів Дуайт Ейзенгауер підписав резолюцію про запровадження «Тижня поневолених народів», яка опосередковано визнає російський народ поневолювачем інших націй. Автором проекту резолюції був громадський діяч українського походження Лев Добрянський, який на той час посідав пост президента Українського конгресового комітету Америки [33, с. 153]. Це чудовий приклад впливовості української діаспори, адже, хоча ця подія і має виключно символічний характер, однак після 1959 року кожен президент Сполучених Штатів щорічно проголошує «Тиждень поневолених народів».

Одним із своїх найважливіших досягнень представники діаспори вважають визнання західними державами Голодомору геноцидом українського народу [4]. На сьогоднішній день офіційне визнання Голодомору отримав у сімнадцяти державах, включно з Україною. При цьому, Португалія та США приєдналися до цього переліку тільки в 2017 і 2018 роках відповідно. До процесу лобювання питання визнання Голодомору геноцидом у цих державах активно долучився Світовий Конгрес Українців (СКУ) – найбільша неприбуткова організація, що об'єднує понад двадцять мільйонів українців у 133 країнах світу. Крім цього, СКУ продовжує підтримувати численні акції і проекти українців Німеччини, які вимагають від ФРН також визнати Голодомор геноцидом. У 2015 році в Канаді було запущено проект «Національне турне обізнаності про Голодомор», який відвідали понад 25 000 школярів, студентів, викладачів та інших відвідувачів [26].

Українські діаспори в США та Канаді відрізняються надзвичайною ефективністю, зокрема, завдяки тому, що мають постійне оплачуване лобі, яке працює на користь досягнення конкретних цілей допомоги Україні [15]. Прикладом ефективності українського лобі в США є діяльність Українського конгресового комітету Америки (УККА) та Української національної інформаційної служби (УНІС). Завдяки їхнім зусиллям, Комітет Сенату США з питань зовнішніх відносин прийняв законопроект «Про захист американської безпеки від кремлівської агресії» 2019 року, який містить положення про вимоги звітування щодо діяльності Росії у економічній, військовій та політичній сферах; про накладення санкцій на осіб, які: 1) сприяють або отримують вигоду від корупції президента Путіна, 2) умисно здійснюють фінансові операції з особами, які підтримують або сприяють зловмисній кібер-діяльності Росії, та 3) сприяють втручанням в демократичні процеси [31]. Розгляд цього законопроекту Сенатом було заплановано на 2020 рік. Іншими успішними прикладами українського лобювання є прийняті до розгляду законопроекти «Про припинення злочинної діяльності, що спричинена російським тероризмом» та «Про європейську енергетичну безпеку та диверсифікацію» [30; 32]. Іншим важливим досягненням УНІС стало заснування під її впливом груп підтримки України у парламенті США. У 1997 році була створена Група підтримки України в Конгресі, на сьогодні вона налічує 40 представників [28]. У 2015 році була заснована аналогічна Група підтримки України у Сенаті, до якої на момент створення увійшли 15 сенаторів [27]. Обидва угруповання є двопартійними та мають на меті посилення політичних, економічних, культурних та військових зв'язків між Україною та США. Аналогічна група підтримки України існує в парламенті Канади – це Парламентська група дружби між Канадою та Україною, яку на сьогодні очолює канадський політик і член парламенту українського походження Іван Бейкер [35].

Це не є вичерпним переліком законодавчих актів, ініційованих українською спільнотою. Безліч законів і політичних документів різних держав світу засуджують російське вторгнення в Україну, накладають санкції на Російську Федерацію, а також створюють законодавче підґрунтя для надання Україні фінансової, гуманітарної та військової допомоги. З початку 2014 року Канада надала більше 750 000 000 доларів США на допомогу Україні під низькі ставки або на умовах взаємної допомоги [1, с. 242]. У 2017 році, завдяки зусиллям Конгресу Українців Канади, Канада включила Україну до Списку держав, до яких дозволено експорт автоматичної вогнепальної зброї [18]. Політичний вплив української діаспори слід оцінити як найбільш результативний і найбільш цінний. Він сприяє встановленню міждержавних партнерств і наданню всеохоплюючої допомоги Україні у сфері економіки, культури, реформування, військової співпраці та підтримання суверенітету держави. Можливість здійснення такого впливу потребує наявності сформованої, глибоко вкоріненої і добре фінансованої діаспори.

Коротко слід також зазначити про фінансовий і матеріальний вплив української діаспори на Батьківщину. Фінансова і матеріальна допомога діаспори поділяється на дві основні категорії. Перша категорія представлена грошовою допомогою, що надсилається представниками діаспори своїм родичам, які ще проживають в Україні. Ця допомога значно впливає на економіку України, адже, по суті, являє собою спосіб інвестування. За даними Світового банку, Україна у 2018 році отримала грошових переказів на чотирнадцять мільярдів доларів США від представників діаспори або тимчасових мігрантів [29]. Це складає приблизно 12% ВВП України за 2018 рік [3]. В цьому випадку складно розмежувати, яка кількість грошових коштів надходить від діаспори, а яка – від трудової еміграції, однак, у будь-якому разі, йдеться про дуже значні суми. Друга категорія включає фінансову і матеріальну допомогу, яка передається в Україну діаспорськими організаціями та меценатами на досягнення певних цілей. Під час Євромайдану, на потреби медицини, продуктів харчуван-

ня, побутових питань, одягу та інші потреби, Злучений Український Американський Допомоговий Комітет передав Україні допомоги на близько 400 000 доларів США [20]. Союзом українок Америки були ініційовані проекти «Фонд жертв війни», який надав більше 475 000 доларів США допомоги; «Простір надії», в який було інвестовано більше 175 000 доларів США; «Просвітницька місія – Допомога дітям-жертвам опіків» пожертвував більше 125 000 доларів США [36]. Ліга українців Канади та Ліга українок Канади, та їх проект «Друзі Збройних сил України», повідомили, що протягом останніх років зібрали і передали гуманітарної допомоги на 1 500 000 доларів США [24]. За час існування Фонд допомоги і розвитку дітям Чорнобиля організував 35 авіа- та 12 морських перевезень з допомогою на понад 55 000 000 доларів США. За допомогою цих рейсів до України було надіслане закуплене фондом високоякісне обладнання, яке включало ультразвукові апарати, апарати МРТ, комплектації інтенсивної терапії новонароджених, діагностичне обладнання, аналізатори крові, комплекти для кардіохірургії, швидкої допомоги та мобільних медичних станцій [6]. Українська католицька освітня фундація зібрала більше 35 000 000 доларів США для будівництва нового кампусу УКУ [6]. Є безліч інших прикладів великих і маленьких досягнень української діаспори у сфері фінансово-матеріальної допомоги.

У сфері культурного і освітнього впливу також було досягнуто чималих результатів. Найважливішими прикладами прояву освітньо-культурного впливу є повернення українського фольклору і традицій в Україну після проголошення незалежності, відновлення або започаткування таких організацій як Пласт, Наукове товариство ім. Шевченка, Спілки української молоді, організація програм стажування для українських студентів і спеціалістів, створення консультативно-дорадчої діяльності для уряду України за участю висококваліфікованих західних спеціалістів, передача ноу-хау та створення програм тренувань для української поліції та армії. Культурний і освітній вплив також найкраще розглянути на конкретних прикладах. У 1991 році українським канадцем Ігорем Бардином було засновано Парламентарну програму «Канада-Україна» (CUPP), яка передбачає тримісячне стажування українських студентів у канадському парламенті. Більше тисячі студентів закінчили Парламентарну програму, і на сьогодні застосовують отриманий досвід в Україні. Випускники програми заснували такі неурядові організації як Асоціація «Професійний уряд», «Навчай для України», Дитячий Центр Здоров'я ім. Анни Мазуренко, клініки правової допомоги та екологічні організації. Інші випускники були призначені на посади міністрів та заступників міністрів, обрані народними депутатами, працюють в органах державної влади України, а також у міжнародних інституціях, таких як Європейський суд з прав людини, Світовий банк, ООН, Європейський банк реконструкції та розвитку, представляючи інтереси України [2]. Це є прикладом того, як навіть за ініціативи однієї людини може бути здійснено значний вклад у розвиток української демократії. Інвестиції, вкладені у навчання української молоді демократичним цінностям і принципам належного урядування, здійснюють великий вплив на майбутнє Української держави. Такі програми мають отримувати всебічну підтримку з боку українського уряду. Підтримку, яку на сьогодні вони не отримують.

Іншим освітнім проектом української діаспори став Канадсько-український проект підтримки торгівлі та інвестицій (CUTIS), який було створено для нарощування експорту з України до Канади, та залучення канадських інвестицій в Україну. Проект передбачає проведення тренінгів, семінарів, вебінарів та інших навчальних заходів, а також консультацій для бізнесів України, залучення їх до участі у виставках, бізнес-заходах і торгових ярмарках [16]. Силами української діаспори було ініційовано операцію UNIFIER. Ця операція Збройних Сил Канади фокусується на тренінгах для Збройних Сил України та включає наставництво для українського персоналу, розвиток тренувальних програм, тренування з військової інженерії та утилізації вибухових пристроїв, навчання військової поліції, в тому числі використанню силових та базових слідчих методик, медичне навчання, що забезпечує евакуацію жертв та надання першої медичної допомоги [25]. Українська фундація університетської освіти, заснована при університеті ім. Грента МакЮена в Едмонтоні, починаючи з 1995 року, організовує у партнерстві з українськими університетами програми обміну для студентів і викладачів. Для прикладу, на програми обміну з Національним університетом «Києво-Могилянською академією» (НаУКМА) фундація виділяє 30 000 доларів США на рік [26, с. 39]. Стипендійна спонсорська програма Союзу українок Америки, що безперервно діє з 1967 року, була заснована для підтримки дітей українського походження, які опинилися у неблагополучному стані. З часу заснування програма надала понад 5 000 000 доларів США стипендій на навчання більше ніж 5000 одержувачів з 17 країн світу [37]. Більшість реципієнтів є студентами та учнями з України. У

1991 році, після проголошення відродження Києво-Могилянської академії, у США було створено Києво-Могилянську Фундацію Америки. Організація, що діяла за підтримки американської і канадської українських спільнот, сприяла відновленню університету, створенню програм обміну з західними університетами та проводила фандрейзингові кампанії на потреби НаУКМА. Завдяки підтримці донорів університет зміг створити, оновити та підвищити академічні та дослідницькі стандарти бібліотеки, факультетів громадського здоров'я, права, журналістики та бізнесу, а також створити першу докторську програму в Україні, яка відповідала західним академічним стандартам [21]. На сьогодні Києво-Могилянська Фундація шукає фінансування для розвитку програм обміну і співпраці між українськими та американськими університетами.

В умовах постійної боротьби з катастрофічними наслідками радянського режиму надважливе значення має той західний досвід, яким з готовністю діляться представники українських громад за кордоном. Україна потребує їхніх знань і досвіду значно більше, ніж вони потребують зв'язку з історичною Батьківщиною. Саме тому, визначення взаємодії і підтримки української діаспори пріоритетним напрямком української політики є необхідним.

Особливе місце серед організацій української діаспори посідає Світовий Конгрес Українців. Опитування лідерів діаспори і українських активістів за кордоном продемонструвало розходження в оцінці діяльності СКУ. Переважають дві протилежні точки зору. Перша – вбачає в СКУ надзвичайно важливий координаційний орган, який об'єднує великі і маленькі українські організації діаспори, та здійснює «наглядову, консультативну, технічну та професійну підтримку в усіх сферах внутрішньої та зовнішньої політики України» [9]. Друга точка зору сприймає СКУ як «символічну мережу, яка, насправді, не має можливості здійснювати реальні проекти або на щось впливати» як наслідок відсутності інфраструктури, ресурсів, бюджету та браку висококваліфікованих спеціалістів [8]. Обидві позиції можуть бути підтримані рядом аргументів. З одного боку, СКУ організовує надзвичайну кількість проектів, координує діяльність українських організацій, веде діалог з важливими для України організаціями (ЄС, НАТО, Радою Європи, ОБСЄ, ООН) та урядами країн світу з метою просування інтересів України. Тільки за період 2013–2018 років Президентом СКУ було здійснено 147 міжнародних подорожей до 51 країни світу, що включило близько 1 500 двосторонніх зустрічей з високопосадовцями, представниками громадянського суспільства, експертами різних країн світу, більше 160 виступів на офіційних заходах та понад 200 зустрічей з українськими громадами [1, с. 43]. З іншого боку, питання фінансування як СКУ, так і інших організацій української діаспори стоїть дуже гостро. Державна програма співпраці із закордонними українцями на період до 2020 року передбачає фінансування у розмірі 105 986 000 гривень, що у найкращому випадку за період дії програми становило всього 2 200 000 доларів США на рік [10]. Це незначна сума. Фінансовий звіт СКУ свідчить про те, що видатки організації часто перевищують її прибутки, що означає, що фінансування критично не вистачає на здійснення базових функцій організації [1, с. 111]. Для порівняння тільки Єврейські федерації Північної Америки щорічно виділяють понад 700 000 000 доларів США на рік (за деякими даними три мільярди доларів США на рік) на підтримку діяльності єврейської діаспори у світі [5]. Єврейська діаспора є найбагатшою і, відповідно, найефективнішою у світі, в тому числі завдяки підтримці з боку Ізраїлю. Україна знаходиться далеко позаду Ізраїлю в питаннях визнання важливості діаспори і її фінансування.

Таким чином, на основі дослідженого матеріалу, можна розрізнити види впливу діаспори залежно від сфери взаємодії та від суб'єкта. Залежно від сфери діаспора здійснює інформаційний (пропагандистський), політичний, фінансово-матеріальний та освітньо-культурний впливи. Кожен із них представляє надзвичайну цінність для України і набуває більшого або меншого значення залежно від обставин у державі. В сучасних реаліях пріоритетними є, перш за все, політичний вплив і здатність діаспори лобіювати інтереси Батьківщини в урядах гост-країн; освітньо-культурний вплив як спосіб навчання українських лідерів демократичним принципам і методам урядування; а також інформаційний вплив, що забезпечує боротьбу із недобросовісною російською пропагандою.

Залежно від суб'єкта впливу, він поділяється на такий, що здійснюється окремими особами-лідерами діаспори, та такий, що здійснюється організаціями місцевого, регіонального та всесвітнього рівня. Неможливо надати конкретну оцінку або цифровий вираз такої допомоги, а також визначити, який із видів впливу є найбільш значимим. На розглянутих прикладах можна побачити, що як самостійна діяльність лідерів діаспори, так і діяльність організацій, є дуже важливими. Дослідження

внеску кожної особи і організації є темою, що потребує додаткового вивчення його якісних та кількісних показників.

Ця цінна для України діяльність здійснюється за рахунок урядів іноземних держав, бюджетів організацій діаспори, фандрейзингу та меценатів, але з мінімальною фінансовою підтримкою зі сторони Української держави. Уряд не визнає необхідності фінансувати українські організації за кордоном. Беручи до уваги ту користь, яку закордонні українці приносять своїй історичній Батьківщині, Україна має змінити свою позицію по відношенню до діаспори таким чином, щоби це призвело до взаємної допомоги і якомога більшого залучення фахівців діаспори до державних справ. Діаспора є цінним ресурсом із майже необмеженим потенціалом, і це усвідомлення має бути відображене на рівні політики держави.

Список використаних джерел та літератури:

1. IX Світовий Конгрес Українців: Звіти 2013–2018. Київ, 2018. 512 с.
2. Бардин І. Вплив діаспори на Україну: [інтерв'ю з директором Парляментарної програми Канада-Україна Ігорем Бардином]. Розмову вела Тетяна Кондакова. 2020.
3. Валовий внутрішній продукт (2018). URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/2018/> (дата звернення: 16.03.2020).
4. Калимон В. Вплив діаспори на Україну: [інтерв'ю з доктором економічних наук, професором бізнес-школи Айві університету Західного Онтаріо Василем Калимоном]. Розмову вела Юлія Ваврищук. 2019.
5. Ключковська І. Держава-діаспора: світові та українські реалії. URL: <http://miok.lviv.ua/?p=376> (дата звернення: 31.03.2020).
6. Кузьма О. Вплив діаспори на Україну: [інтерв'ю з директором з розвитку бізнесу Української католицької освітньої фундації Олесем Кузьмою]. Розмову вела Тетяна Кондакова. 2020, 13 січня.
7. Левицький М. Вплив діаспори на Україну: [інтерв'ю з журналістом і письменником, колишнім редактором, видавцем та власником «Українських новин» Марком Левицьким]. Розмову вела Юлія Ваврищук. 2019.
8. Петришин Р. Вплив діаспори на Україну: [інтерв'ю зі співзасновником Канадсько-Української Фундації Романом Петришином]. Розмову вів Дмитро Нестор. 2019.
9. Плавущак-Підзамецька У. Вплив діаспори на Україну: [інтерв'ю з канадською дослідницею у сфері інноваційної педагогіки Уляною Плавущак-Підзамецькою]. Розмову вела Ірина Кухта. 2020, 26 лютого.
10. Про затвердження Державної програми співпраці із закордонними українцями на період до 2020 року: постанова Кабінету Міністрів України від 10.05.2018 р. № 334. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344-2018-%D0%BF> (дата звернення: 31.03.2020).
11. Про нас. Видавництво «Смолоскип». URL: <http://www.smoloskyp.org.ua/about/> (дата звернення: 31.03.2020).
12. Рудь В. Вплив діаспори на Україну: [інтерв'ю з головою комітету закордонних справ Українсько-американської асоціації адвокатів, юристом Віктором Рудьом]. Розмову вів Артем Барабаш. 2019.
13. Семотюк А. Вплив діаспори на Україну: [інтерв'ю з канадським юристом українського походження та автором статей для журналу Forbes Енді Семотюком]. Розмову вела Тетяна Кондакова. 2019, 16 грудня.
14. Семотюк А. Захист українських політ'язнів: [інтерв'ю з канадським юристом українського походження та автором статей для журналу Forbes Енді Семотюком]. Розмову вела Тетяна Кондакова. 2020, 11 березня.
15. Стахів Є.З. Вплив діаспори на Україну: [інтерв'ю з доктором наук і дослідником Інженерного інституту водних ресурсів Збройних сил США Євгеном З. Стаховим]. Розмову вела Тетяна Кондакова. 2019, 18 грудня.
16. Canada-Ukraine Trade and Investment Support project. URL: <https://cutisproject.org/en/> (Last accessed: 31.03.2020).
17. Glazer N., Moynihan D.P. Ethnicity: Theory and Experience. Cambridge, 1975. 531 p.
18. Government of Canada: Canada adds Ukraine to Automatic Firearms Country Control List. URL: <https://bit.ly/2SKt7sP> (Last accessed: 23.09.2020).
19. Holodomor Tour – Ukrainian famine-genocide. URL: <https://holodomortour.ca/> (Last accessed: 27.03.2020).
20. Humanitarian Aid Provided as a Result of EuroMaidan. URL: <https://bit.ly/2R1KTHA> (Last accessed: 21.03.2020).
21. KMFA: Statement by the President. URL: <http://kmfoundation.org/about/president> (Last accessed: 05.10.2020).
22. Kuzio T. Ukraine between a Constrained EU and Assertive Russia. *Journal of Common Market Studies*. 2017. Vol. 5. № 1. Pp. 103–120.
23. Lapshyna I. Do Diasporas Matter? The Growing Role of the Ukrainian Diaspora in the UK and Poland in the Development of the Homeland in Times of War. *Central and Eastern European Migration Review*. 2019. № 8(1). Pp. 51–73.
24. LUC Projects. Friends of Ukraine Defence Forces. URL: http://www.lucorg.com/luc-projects_247.htm (Last accessed: 29.03.2020).
25. Operation UNIFIER. Government of Canada. URL: <https://bit.ly/3awELPj> (Last accessed: 31.03.2020).
26. Petryshyn R., Mullen K., Bilash O. History of the Ukrainian Foundation for College Education (UFCE) 1993 to 2018: 25 Years of Community University Engagement. 2019. 81 p.
27. Portman and Durbin Lead Bipartisan Group in Calling for Increased Military Assistance to Ukraine. URL: <https://bit.ly/2Jrvlbu> (Last accessed: 14.03.2020 via <https://web.archive.org/>).
28. Programs-Advocacy & Information: Alexander B. Chernyk Medal Awarded to Ambassador William Green Miller. URL: <https://bit.ly/2QZ4AQe> (Last accessed: 14.03.2020).

29. Record High Remittances Sent Globally in 2018. URL: <https://bit.ly/3bGnYtw> (Last accessed: 16.03.2020).
30. S.1189 – Stopping Malign Activities from Russian Terrorism Act. URL: <https://bit.ly/3bGdUAK> (Last accessed: 30.03.2020).
31. S.482 – Defending American Security from Kremlin Aggression Act of 2019. URL: <https://bit.ly/2QZU4Zn> (Last accessed: 30.03.2020).
32. S.704 – European Energy Security and Diversification Act of 2019. URL: <https://bit.ly/2UxeSJV> (Last accessed: 30.03.2020).
33. Satzewich V. The Ukrainian Diaspora. London, 2002. 271 p.
34. Shain Y. The Mexican-American Diaspora's Impact on Mexico. *Political Science Quarterly*. Winter, 1999–2000. Vol. 114. № 4. Pp. 661–691.
35. UCC: Canada-Ukraine Parliamentary Friendship Group holds AGM, elects new leadership. URL: <https://bit.ly/3iOVpNx> (Last accessed: 12.10.2020).
36. UNWLA: Outreach Mission – Helping Pediatric Burn Victims. URL: <https://bit.ly/2WYGYPC> (Last accessed: 29.03.2020).
37. UNWLA: Scholarship Sponsorship Program. URL: <https://unwla.org/projects/education-project-1> (Last accessed: 31.03.2020).

References

1. IX Svitovyi Kongres Ukraintsiv: Zvity 2013–2018. Kyiv, 2018. 512 s.
2. Bardyn I. Vplyv diaspyry na Ukrainu: [interviu z dyrektorem Parlamentarnoi prohramy Kanada-Ukraina Ihorem Bardynom]. Rozmovu vela Tetiana Kondakova. 2020.
3. Valovyi vnutrishnii produkt (2018). URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/2018/> (data zvernennia: 16.03.2020).
4. Kalymon V. Vplyv diaspyry na Ukrainu: [interviu z doktorom ekonomichnykh nauk, profesorom biznes-shkoly Aivi universytetu Zakhidnoho Ontario Vasylem Kalymonom]. Rozmovu vela Yuliia Vavryshchuk. 2019.
5. Kliuchkovska I. Derzhava-diaspora: svitovi ta ukraïnski realii. URL: <http://miok.lviv.ua/?p=376> (data zvernennia: 31.03.2020).
6. Kuzma O. Vplyv diaspyry na Ukrainu: [interviu z dyrektorem z rozvytku biznesu Ukrainskoi katolytskoi osvitoi fundatsii Olesem Kuzmoiu]. Rozmovu vela Tetiana Kondakova. 2020, 13 sichnia.
7. Levytskyi M. Vplyv diaspyry na Ukrainu: [interviu z zhurnalistom i pysmennykom, kolyshnim redaktorom, vydavtsem ta vlasnykom «Ukrainskykh novyn» Markom Levytskym]. Rozmovu vela Yuliia Vavryshchuk. 2019.
8. Petryshyn R. Vplyv diaspyry na Ukrainu: [interviu zi spivzasnovnykom Kanadsko-Ukrainskoi Fundatsii Romanom Petryshynom]. Rozmovu viv Dmytro Nestor. 2019.
9. Plavushchak-Pidzametska U. Vplyv diaspyry na Ukrainu: [interviu z kanadskoiu doslidnytseiu u sferi innovatsiinoi pedahohiky Ulianoi Plavushchak-Pidzametskoiu]. Rozmovu vela Iryna Kukhta. 2020, 26 liutoho.
10. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi prohramy spivpratsi iz zakordonnymy ukraïntsiamy na period do 2020 roku: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 10.05.2018 r. № 334. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344-2018-%D0%BF> (data zvernennia: 31.03.2020).
11. Pro nas. Vydavnytstvo «Smoloskyp». URL: <http://www.smoloskyp.org.ua/about/> (data zvernennia: 31.03.2020).
12. Rud V. Vplyv diaspyry na Ukrainu: [interviu z holovoioiu komitetu zakordonnykh sprav Ukrainsko-amerykanskoi asotsiatsii advokativ, yurystom Viktorom Rudom]. Rozmovu viv Artem Barabash. 2019.
13. Semotiuk A. Vplyv diaspyry na Ukrainu: [interviu z kanadskym yurystom ukraïnskoho pokhodzhennia ta avtorom statei dlia zhurnalu Forbes Endi Semotiukom]. Rozmovu vela Tetiana Kondakova. 2019, 16 hrudnia.
14. Semotiuk A. Zakhyst ukraïnskykh politviazniv: [interviu z kanadskym yurystom ukraïnskoho pokhodzhennia ta avtorom statei dlia zhurnalu Forbes Endi Semotiukom]. Rozmovu vela Tetiana Kondakova. 2020, 11 bereznia.
15. Stakhiv Ye.Z. Vplyv diaspyry na Ukrainu: [interviu z doktorom nauk i doslidnykom Inzhenernoho instytutu vodnykh resursiv Zbroinykh syl SShA Yevhenom Z. Stakhovym]. Rozmovu vela Tetiana Kondakova. 2019, 18 hrudnia.
16. Canada-Ukraine Trade and Investment Support project. URL: <https://cutisproject.org/en/> (Last accessed: 31.03.2020).
17. Glazer N., Moynihan D.P. Ethnicity: Theory and Experience. Cambridge, 1975. 531 p.
18. Government of Canada: Canada adds Ukraine to Automatic Firearms Country Control List. URL: <https://bit.ly/2SKt7sP> (Last accessed: 23.09.2020).
19. Holodomor Tour – Ukrainian famine-genocide. URL: <https://holodomortour.ca/> (Last accessed: 27.03.2020).
20. Humanitarian Aid Provided as a Result of EuroMaidan. URL: <https://bit.ly/2R1KTTH> (Last accessed: 21.03.2020).
21. KMFA: Statement by the President. URL: <http://kmfoundation.org/about/president> (Last accessed: 05.10.2020).
22. Kuzio T. Ukraine between a Constrained EU and Assertive Russia. *Journal of Common Market Studies*. 2017. Vol. 5. № 1. Pp. 103–120.
23. Lapshyna I. Do Diasporas Matter? The Growing Role of the Ukrainian Diaspora in the UK and Poland in the Development of the Homeland in Times of War. *Central and Eastern European Migration Review*. 2019. № 8(1). Pp. 51–73.
24. LUC Projects. Friends of Ukraine Defence Forces. URL: http://www.lucorg.com/luc-projects_247.htm (Last accessed: 29.03.2020).
25. Operation UNIFIER. Government of Canada. URL: <https://bit.ly/3awELPj> (Last accessed: 31.03.2020).
26. Petryshyn R., Mullen K., Bilash O. History of the Ukrainian Foundation for College Education (UFCE) 1993 to 2018: 25 Years of Community University Engagement. 2019. 81 p.

27. Portman and Durbin Lead Bipartisan Group in Calling for Increased Military Assistance to Ukraine. URL: <https://bit.ly/2JrvlbU> (Last accessed: 14.03.2020 via <https://web.archive.org/>).
28. Programs-Advocacy & Information: Alexander B. Chernyk Medal Awarded to Ambassador William Green Miller. URL: <https://bit.ly/2QZ4AQe> (Last accessed: 14.03.2020).
29. Record High Remittances Sent Globally in 2018. URL: <https://bit.ly/3bGnYtw> (Last accessed: 16.03.2020).
30. S.1189 – Stopping Malign Activities from Russian Terrorism Act. URL: <https://bit.ly/3bGdUAK> (Last accessed: 30.03.2020).
31. S.482 – Defending American Security from Kremlin Aggression Act of 2019. URL: <https://bit.ly/2QZU4Zn> (Last accessed: 30.03.2020).
32. S.704 – European Energy Security and Diversification Act of 2019. URL: <https://bit.ly/2UxeSJV> (Last accessed: 30.03.2020).
33. Satzewich V. The Ukrainian Diaspora. London, 2002. 271 p.
34. Shain Y. The Mexican-American Diaspora's Impact on Mexico. *Political Science Quarterly*. Winter, 1999–2000. Vol. 114. № 4. Pp. 661–691.
35. UCC: Canada-Ukraine Parliamentary Friendship Group holds AGM, elects new leadership. URL: <https://bit.ly/3iOVpNx> (Last accessed: 12.10.2020).
36. UNWLA: Outreach Mission – Helping Pediatric Burn Victims. URL: <https://bit.ly/2WYGYPC> (Last accessed: 29.03.2020).
37. UNWLA: Scholarship Sponsorship Program. URL: <https://unwla.org/projects/education-project-1> (Last accessed: 31.03.2020).